

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องศึกษาบทบาทตามการคาดหวังและที่เป็นจริงในการดูแลผู้ป่วยที่บ้าน ตามการรายงานของพยาบาลวิชาชีพ ศูนย์บริการสาธารณสุข กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทตามความคาดหวังและการปฏิบัติจริงของพยาบาลวิชาชีพในการดูแลผู้ป่วยต่อเนืองที่บ้าน ตลอดจนค้นหาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานดังกล่าวด้วย วิธีดำเนินการวิจัยมีดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ศึกษาได้แก่พยาบาลวิชาชีพ ซึ่งทำหน้าที่เยี่ยมบ้านของศูนย์บริการสาธารณสุข 58 แห่ง และโรงพยาบาลชุมชน 2 แห่ง (รายละเอียดในภาคผนวก หน้า 115) สังกัดสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ปฏิบัติหน้าที่เยี่ยมบ้านมาแล้ว ไม่น้อยกว่า 1 ปี จำนวนรวมทั้งสิ้น 174 คน การศึกษาครั้งนี้ศึกษาจากประชากร ทั้งหมดโดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากบัญชีรายชื่อข้าราชการสายงานพยาบาลจากอนามัยภาคทั้ง 6 ภาค ดังนี้ อนามัยภาค 1 มีประชากร 23 คน อนามัยภาค 2 มีประชากร 37 คน อนามัยภาค 3 มีประชากร 32 คน อนามัยภาค 4 มีประชากร 42 คน อนามัยภาค 5 มีประชากร 21 คน และอนามัยภาค 6 มีประชากร 19 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มี 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มี 8 ข้อ ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของพยาบาลเยี่ยมบ้านในการดูแลผู้ป่วยต่อเนืองที่บ้าน มี 82 ข้อ ประกอบด้วย 2 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทการปฏิบัติการพยาบาล

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทในการจัดการทางการพยาบาล ได้แก่ บทบาทการสอน บทบาทการให้คำปรึกษา บทบาทการนิเทศ บทบาทการประสานงาน บทบาทการนำการเปลี่ยนแปลง และบทบาทการวิจัย

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราประมาณค่า 4 ระดับ ดังนี้

น้ำหนักคะแนน	คะแนนคาดหวัง	คะแนนการปฏิบัติจริง
4 หมายถึง	ควรปฏิบัติอย่างยิ่ง	ปฏิบัติเป็นประจำ
3 หมายถึง	ควรปฏิบัติ	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
2 หมายถึง	ควรปฏิบัติน้อย	ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง
1 หมายถึง	ควรปฏิบัติน้อยที่สุด	ไม่เคยปฏิบัติเลย

การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษากรอบแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ เกี่ยวกับบทบาทของพยาบาลเยี่ยมบ้านในการดูแลผู้ป่วยต่อเนืองที่บ้าน โดยศึกษาจาก

1.1 ตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 การสัมภาษณ์ เรื่อง การดูแลผู้ป่วยต่อเนืองที่บ้าน ผู้เข้าสัมภาษณ์ ได้แก่ พยาบาลนิเทศ หัวหน้าพยาบาล และพยาบาลเยี่ยมบ้าน เพื่อระดมสมองในการบ่งชี้ถึงบทบาทหน้าที่ของพยาบาลเยี่ยมบ้านในการปฏิบัติงาน การดูแลผู้ป่วยต่อเนืองของสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร (ดังรายละเอียดในภาคผนวกหน้า 104-111)

2. การยกร่างแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ยกร่างแบบสอบถามโดยยึดกรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การเจ็บป่วยเรื้อรัง การดูแลตนเอง และการดูแลผู้ป่วยต่อเนืองที่บ้าน ประกอบกับเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ เรื่อง การพยาบาลต่อเนือง เนื่องจากการสัมภาษณ์ดังกล่าวเป็นการระดมสมองของพยาบาลทั้งระดับผู้บริหารและระดับปฏิบัติ โดยการคัดเลือกผู้ที่มีประสบการณ์ มีความสามารถกล้าพูดกล้าแสดงออก จึงเป็นการยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่น่ามาประกอบการสร้างแบบสอบถาม

3. ทดสอบความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือ โดยปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 20 ท่าน ตั้งรายชื่อในภาคผนวก เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

4. ทดสอบความเที่ยง โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งสุ่มจากประชากรโดยสุ่มแบบแบ่งชั้น และสุ่มแบบง่าย เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำแบบสอบถามไปทดสอบหาค่าความเที่ยง (Reliability) ใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (∞ - coefficient) เพื่อวัดความสอดคล้องภายในของกรอนบาท (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2531) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม .98

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำบัญชีรายชื่อประชากรที่ใช้ในการวิจัย
2. ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการสำนักอนามัย เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามกับพยาบาลวิชาชีพ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่เยี่ยมบ้าน ของศูนย์บริการสาธารณสุข สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร
3. เขียนจดหมายส่วนตัวถึงผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขอความร่วมมือในการวิจัย
4. ส่งแบบสอบถามไปยังประชากรโดยมีบันทึกนำส่งจากผู้อำนวยการสำนักอนามัย ถึงแพทย์ผู้อำนวยการศูนย์บริการสาธารณสุข และให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งคืนมายังกองการพยาบาลสาธารณสุข ภายในเวลา 3 สัปดาห์ แบบสอบถามทั้งสิ้นจำนวน 144 ฉบับ (ไม่รวมกลุ่มตัวอย่างที่ทดลองตอบแบบสอบถามเพื่อทดสอบความเที่ยง จำนวน 30 คน)
5. เมื่อครบกำหนดเวลาปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามคืนมาไม่ครบ จึงได้โทรศัพท์ตามด้วยตนเอง รวมระยะเวลาในการรวบรวมแบบสอบถามทั้งสิ้น 6 สัปดาห์ ได้รับแบบสอบถามที่อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ จำนวน 124 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 86.11

6. เนื่องจากในการทดลองใช้แบบสอบถามกับตัวอย่างประชากร จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบความเที่ยงแล้วไม่ได้มีการเพิ่มเติมข้อความในแบบสอบถามอีก ผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ด้วย รวมเป็นแบบสอบถามทั้งสิ้น 154 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 88.51 ของประชากร ดังได้แสดงไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปและได้รับคืน จำแนกตามอนามัยภาค

อนามัยภาค	จำนวนแบบสอบถาม (ฉบับ)		ร้อยละ
	ส่งไป	รับคืน	
1	23	22	95.65
2	37	31	83.78
3	32	28	87.50
4	42	35	83.33
5	21	19	90.48
6	19	19	100.00
รวม	174	154	88.51

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Science) มีรายละเอียด ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของประชากร วิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ จำแนกตามกลุ่มอายุ อายุราชการ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การเยี่ยมบ้าน การให้บริการดูแลผู้ป่วยต่อเนื้อที่บ้าน และประสบการณ์การอบรมเกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยต่อเนื้อ

2. ข้อมูลเกี่ยวกับความคาดหวังและการปฏิบัติจริงในการดูแลผู้ป่วยต่อเนื้อที่บ้าน เป็นแบบประมาณค่า 4 ระดับ วิเคราะห์โดย

2.1 หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในกิจกรรมของแต่ละบทบาทเป็นรายข้อ กำหนดเกณฑ์ในการตัดสิน เพื่อลงความเห็นว่าคุณคาดหวังและการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับใด โดยให้ความหมายของคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ยของคะแนน 3.50-4.00 (ระดับมาก) หมายถึง ควรปฏิบัติอย่างยิ่ง/
ปฏิบัติเป็นประจำ

ค่าเฉลี่ยของคะแนน 2.50-3.49 (ระดับปานกลาง) หมายถึง ควรปฏิบัติ/
ปฏิบัติบ่อยครั้ง

ค่าเฉลี่ยของคะแนน 1.50-2.49 (ระดับน้อย) หมายถึง ควรปฏิบัติน้อย/
ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง

ค่าเฉลี่ยของคะแนน 1.00-1.49 (ระดับน้อยที่สุด) หมายถึง ควรปฏิบัติ
น้อยที่สุด/ไม่เคยปฏิบัติเลย

2.2 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความคาดหวังและคะแนนการปฏิบัติจริงโดยทดสอบค่าที (t-test) ของประชากรกลุ่มเดียวกัน และประชากร 2 กลุ่ม

2.3 ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน จัดแยกหมวดหมู่ความคล้ายคลึงของปัญหา แจกแจงความถี่ เรียงลำดับความสำคัญตามความถี่ เสนอเป็นความเรียง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การคำนวณหาค่าความเที่ยง ใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (นางรัตน์ ทวีรัตน์, 2531 : 132)

$$\text{สูตร } \alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S^2_{\text{ค}}}{S^2_{\text{ค}}'} \right]$$

α = สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

n = จำนวนข้อคำถามทั้งหมดในแบบสอบถาม

$\sum S^2_{\text{ค}}$ = ผลรวมความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

$S^2_{\text{ค}}'$ = คะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

- 2.1 คำนวณค่าเฉลี่ย (ประคอง กรรณสูต, 2534 : 67)

$$\text{สูตร } \bar{X} = \frac{\sum fx}{n}$$

\bar{X} = ค่าคะแนนเฉลี่ย

$\sum fx$ = ผลรวมของคะแนนคูณความถี่

n = จำนวนตัวอย่างประชากร

- 2.2 คำนวณค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ประคอง กรรณสูต, 2534 : 94)

$$\text{สูตร S.D.} = \sqrt{\frac{\sum f(x-\bar{X})^2}{n}}$$

S.D. = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

f = ความถี่

$(x-\bar{X})$ = ผลต่างของคะแนนแต่ละข้อกับค่าเฉลี่ย

n = จำนวนตัวอย่างประชากร

2.3 ทดสอบค่าทีแบบจับคู่ (t-test Paired Observation) เพื่อทดสอบ
นัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกัน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์,
2531 : 176)

$$\text{สูตร } t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}} \quad df = n - 1$$

$\sum D$ = ผลรวมของผลต่างระหว่างคะแนนความคาดหวังและ
คะแนนการปฏิบัติจริง

$\sum D^2$ = ผลรวมของกำลังสองของผลต่างระหว่างคะแนน
ความคาดหวังและคะแนนการปฏิบัติจริง

n = จำนวนคู่ของกลุ่มตัวอย่าง

2.4 ทดสอบค่าทีเพื่อทดสอบนัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่ม
ตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่ไม่เกี่ยวข้องกัน (Independent Samples) มี 2 กรณีดังนี้ (พวงรัตน์
ทวีรัตน์, 2531 : 172)

2.4.1 เมื่อประชากรแต่ละกลุ่มมีความแปรปรวนไม่เท่ากัน ($\sigma_1^2 \neq \sigma_2^2$)

$$\text{สูตร } t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}} \quad df = n_1 + n_2 - 2$$

2.4.2 เมื่อประชากรแต่ละกลุ่มมีความแปรปรวนเท่ากัน ($\sigma_1^2 = \sigma_2^2$)

$$\text{สูตร } t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\left[\frac{(n_1-1)S_1^2 + (n_2-1)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \right] \left[\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right]}} \quad df = n_1 + n_2 - 2$$

- เมื่อ \bar{X}_1 = ค่าเฉลี่ยของคะแนนความคาดหวัง
 \bar{X}_2 = ค่าเฉลี่ยของคะแนนการปฏิบัติจริง
 S_1^2 = ค่าความแปรปรวนของคะแนนความคาดหวังและ
การปฏิบัติจริงของพยาบาลที่มีวุฒิทางการพยาบาล
สาธารณสุขและค่าความแปรปรวนของคะแนน
ความคาดหวังและการปฏิบัติจริงของพยาบาลที่มี
ประสบการณ์การอบรมเกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยต่อเนื่อง
 S_2^2 = ค่าความแปรปรวนของคะแนนความคาดหวังและ
การปฏิบัติจริงของพยาบาลที่ไม่มีวุฒิทางการพยาบาล
สาธารณสุขและค่าความแปรปรวนของพยาบาลที่ไม่มี
ประสบการณ์การอบรมเกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยต่อเนื่อง
 n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
 df = ค่าชั้นแห่งความอิสระ